

**УТИЦАЈ РОДА ЖИРА НА ШТЕТЕ ОД ДИВЉЕ СВИЊЕ (*Sus scrofa*)
НА ПОЉОПРИВРЕДНИМ КУЛТУРАМА У ХОМОЉУ**

**Миливоје Урошевић, Драгутин Матаругић, Дарко Дробњак, Бранислав
Живковић**

Резиме

Прецизне евиденције штета које направе дивље свиње, током сезоне, нема. Методе борбе и покушаји смањења штета на пољопривредним културама су прилично различите. Међу ловцима је најчешће уврежено мишљење да се одстрелом може смањити број јединки у одређеној популацији дивљих свиња, а самим тим ће се умањити и број улазака дивљих свиња на култивисане пољопривредне површине. Међутим, таква пракса не даје довољно добре резултате и штете на пољопривредним културама, најчешће, се не смањују.

Вишегодишње посматрање и анализа причињених штета на пољопривредним културама у Хомољу јасно је показало да је величина, изражена у хектарима, оштећених површина у директној повезаности са родношћу жира у оближњим шумама и родом воћкарица у ловиштима.

Кључне речи: *дивља свиња, штета, пољопривредна култура, жир*

Увод

Неоспорна је чињеница да се ловом, поред испуњења одређених емотивних стања, остварују и значајне економске користи. Дивља свиња свакако је једна од врста дивљачи чијим се ловом могу остварити значајни економски ефекти. Међутим, већ дуги низ година озбиљан проблем претстављају штете које дивље свиње чине на пољопривредним културама. О тачним висинама штета и оштећења готово је немогуће говорити пошто не постоји синхронизована и организована евиденција насталих штета, а пре свега због чињенице да власници парцела на којима су оштећени усеви често не пријављују насталу штету.

Циљ овог рада је покушај да се настајање штета на пољопривредним културама, на парцелама у Хомољу, повеже са родношћу жира и присуством плодова воћака у пољу. Хомоље је географска област у источној Србији, са свих страна омеђена планинама чија висина на северу достиже 950 метара, а на истоку и до 1.300 метара. Потребно је истаћи да је Хомоље познато по великим површинама под шумама. По глави становника долази један хектар шуме.

Преглед литературе

О штетама које причињавају дивље свиње, у швајцарском кантону Аргау, и проблемима који тим поводом настају извештава Ammann (2008.). У периоду од 2000.-2008. највише дивљих свиња одстрелено је 2002. и то око 1.350 комада, а начињена штета на пољопривредним културама била је готово 600.000 франака. Аутор препоручује да се кукуруз, као најомиљенија храна дивљих свиња не сеје тик уз руб ревира са свињама већ нешто даље, дубље у пољу.

Прављени су различити огледи са циљем да се дивље свиње одврате од уласка у парцеле и прављене штета. Тако Liebl (2004.) саопштава резултате огледа где је на огледне парцеле посипан креч са жељом да се спречи улазак дивљих свиња у парцеле или да се, евентуалне штете умање. И поред веровања, које влада међу ловцима да креч делује одбијајуће, оглед је показао да је то нетачно. Дивље свиње су подједнако чиниле штету, како у огледним, тако и у контролним парцелама. Дакле, посипањем креча немогу се смањити штете од дивљих свиња пошто им он не причињава никакав проблем.

Како наводи Веер (2006.) штете које су причиниле дивље свиње у кантону Женева током последње деценије достижу вредност од више милиона швајцарских франака. Истраживања која је спровео негирају веровање да је дивља свиња велики шетач и да преваљује велика растојања. Маркиране су 122 јединке дивљих свиња и од тог броја 54% је локализовано у кругу од свега 2 км. Само се 7,9% јединки удаљило више од 10 км.

Поповић (2007.) истиче да су штете на житарицама највише присутне у фази млечног дозревања. Највеће штете трпе парцеле на којима кукуруз први уђе у млечно воштану фазу зрелости. Процентуално уништење парцела кретало се од 5% до 47%.

Материјал и метод рада

Истраживања су обављена на теренима ЛУ „Јован Шербановић“, чије је седиште у Жагубици, а газдује ловним површинама од 75.000 хектара. Посматране су ловне сезоне 2006/2007., затим 2007/2008. и 2008/2009.

Током посматраних ловних сезона процењиван је род жира и воћкарица у ловишту. Мерена је маса изнесеног кукуруза употребљеног за прихрану дивљих свиња. Утврђиване су површине пољопривредних култура које су претрпеле штету од дивљих свиња.

Утврђен је број дивљих свиња у матичном фонду у посматраном ловишту, међу укупно одстреленим дивљим свињама посебно су евидентирани оне које су одстрелене поред њива са кукурузом.

Резултати и дискусија

У ловишту површине 75.000 хектара кретање броја јединки у матичном фонду приказано је у следећој табели.

Таб.1. Број дивљих свиња у матичном фонду

Ловна сезона	Матични фонд
2006/2007.	215
2007/2008.	230
2008/2009.	270

Током зимских месеци на одређеним хранилиштима оставља се кукуруз и со за прихрану дивљих свиња. Количине датог кукуруза и соли приказане су у наредној табели.

Таб.2. Количине кукуруза и соли на хранилиштима током посматраних година

Ловна сезона	Кукуруз (кг)	Со
2006/2007.	9.510	980
2007/2008.	8.000	1.400
2008/2009.	9.000	2.435

У посматраном ловишту дивље свиње традиционално се лове на два начина. Исконски начин је „бракирање“ односно лов помоћу гонича, а други начин је одстрел са високе чеке или одстрел са чекајућег места са земље. Број одстрелених дивљих свиња у Хомољу током посматраних ловних сезона приказан је у табели број 3. Посебно је приказан број грла одстрелених поред њива са кукурузом и хранилишта.

Таб.3. Број одстрелених дивљих свиња

Ловна сезона	Укупно одстрелено	Поред њива са кукурузом	%
2006/2007.	27	3	11,11
2007/2008.	60	16	26,67
2008/2009.	78	45	57,69

Посебно треба обратити пажњу на значајно повећање броја грла која су одстрелена поред њива са кукурузом или хранилишта. Логичност тог низа повећања увиђа се када се погледа приказ родности жира и воћкарица током посматраних ловних година. Ова процена родности урађена је на основу дугогодишњег искуства тако да не постоји метричка јединица за изражавање овог параметра.

Таб.4. Род жира и воћкарица

Ловна сезона	Род жира	Род воћкарица
2006/2007.	одличан	одличан
2007/2008.	просечан	просечан
2008/2009.	лош	лош

Дакле, у години са добром понудом природне хране у ловишту дивље свиње нису често долазиле до хранилишта пошто им додатна храна није била потребна. Због тога је, процентуално изражено, свега 11,11% свиња одстрелено поред њива са кукурузом или поред хранилишта. Како је природне хране бивало мање тако се повећавао број свиња које су тражиле њиве са кукурузом и долазиле на хранилишта.

Упоредо са овим праћене су и штете које су дивље свиње починиле на пољопривредним културама. Одмах треба истаћи да су реалне штете веће од приказаних, али оне нису регистроване пошто нико од власника ливада не пријављује штете настале

активношћу ове дивљачи на таквим парцелама. Штете су приказане кроз површину коју су оштетиле дивље свиње.

Таб.5. Штете на пољопривредним културама у зависности од рода жира и воћкарица

Ловна сезона	Род жира	Род воћкарица	Оштећене површине (ха)
2006/2007.	одличан	одличан	4,5
2007/2008.	просечан	просечан	11,0
2008/2009.	лош	лош	55,0

Као што се сасвим јасно види, у години када су род жира и понуда плодова воћа у ловишту били слаби површина оштећених пољопривредних култура десетоструко се повећала у односу на годину када је те природне хране било у изобиљу.

Закључак

Штете на пољопривредним културама у ловиштима у многоне зависе од могућности наласка хране у природи. Дивље свиње причињавају штете из нужде, тражећи храну и борећи се за сопствени опстанак. Количине хране која ће бити изнета на хранилишта у сврху прихране дивљих свиња током зимског периода треба одређивати на другачији начин. Наиме у случају слабог рода жира и воћкарица у ловишту временски период прихране не може бити ограничен само на зимске месеце већ га је неопходно продужити ка јесени и ка пролећу.

Литература

- 1.Ammann T.(2008):Sorgenkind Wildschwein:Bestaende und Schaeden schwanken stark.Umwelt Aargau,42,str.33-36
- 2.Beer R.(2006):Dem Wildschwein im Grossraum Genf auf den Fersen:ein ehrgeiziges,ueber die Grenzen verbindendes Projekt.Ecotec Environnement S.A.Bericht
- 3.Liebl T.(2004):Mit Kalk gegen Schwarzwildschaeden? WFS-Mitteilungen,nr.6
- 4.Popović Z.(2007):Štete od divljači na šumskim i poljoprivrednim kulturama.Glasnik Šumarskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci,broj 7,str.51-61

